Posudek bakalářské diplomové práce

Název práce: Regionální rozdíly českého znakového jazyka v Čechách a na Moravě ve vybraných tematických okruzích

Studijní obor: Tlumočnictví českého znakového jazyka
Autor/ka práce: Gabriela Mintělová
Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Havlová
Oponent/ka: PhDr. Aleš Bičan, Ph.D.

Předkládaná práce je hodnocena

1. Z hlediska obsahového záměru, naplnění zadání a zpracování předepsané literatury

   dobře (C)

2. Z hlediska požadavků na jazykovou správnost (pravopisné a jiné jazykové chyby)

   výborně (A)

3. Z hlediska požadavků na formální úpravu, požadovaný rozsah, dodržování citačních norem, odkazy a bibliografii

   výborně (A)

4. Připomínky, náměty, otázky k rozpravě:

Tématem práce je analýza regionální variantnosti v českém znakovém jazyce. Takový výzkum je velmi žádoucí, protože na rozdíl od mluvených jazyků víme o tomto aspektu ZJ málo. Jak navíc autorka sama poznamenává, není zcela jasné, zda lze vůbec zavedené pojmy, jako například dialekt, na ČZJ aplikovat, chybí-li referenční rámec, vůči němuž jsou dialekty vymezovány, a to spisovný/standardní jazyk.
V teoretické části věnuje studentka velkou pozornost vlastnostem přirozeného jazyka, obhajujíc tím, že i ZJ takový status mají. Ačkoliv tato otázka přímo nesouvisí s hlavním tématem práce, je to přesto zajímavý problém zasluhující větší pozornosti. Autorka popisuje 13 rysů, které navrhl Charles Hockett pro odlišení mluveného jazyka od zvířecí komunikace (tzv. design features). Pouze u některých z nich nabízí komentář týkající se míry, do jaké je lze aplikovat na ZJ. Pro tyto jazyky následně v samostatném oddíle uvádí šest hlavních rysů, které jsou založeny na Hockettových design features, avšak zde naopak chybí jakákoliv zmínka o tom, zda jsou rysy specifické pro ZJ či zda nejsou některé z nich totožné s rysy již dříve uvedenými pro mluvené jazyky. Tuto nejasnost by měla obhajoba napravit a ukázat, nakolik a v čem jsou z hlediska design features znakové jazyky odlišné od jazyků mluvených.
Kostru práce ovšem tvoří samotný praktický výzkum variantnosti v užití znaků. Autorka sesbírala jazyková data od 11 respondentů z různých částí ČR. Zkoumala rozdíly pro vyjádření 34 denotátů z několika oblastí jako rodina, barvy či roční období. Čtenář se bohužel nedozvídá, proč byly zrovna tyto oblasti vybrány. Samotný rozsah zkoumaných pojmů je však bohatý a široký. Stejně tak lze ocenit počet respondentů, který je sice pro

spolehlivější závěry malý, ale s ohledem na specifičnost zkoumané komunity úctyhodný. Celkově tak studentka získala 374 položek dat rozdělených podle sémantické kategorie a respondenta.
Vlastní analýza dat však bohužel nevyužívá svůj potenciál. U každého denotátu text pouze popisuje a shrnuje poznatky již uvedené v souhrnných tabulkách. Dále následuje celkové popisné shrnutí poznatků uzavřené opět popisným shrnutím celé práce. Chybí tedy jakýkoliv rozbor samotných dat (popis není rozborem/zobecněním) nebo nějaké sofistikovanější vyhodnocení (třeba jen v nejjednodušší podobě procentuálního vyjádření) či konfrontace s předchozími výzkumy (existují vůbec nějaké?).
Autorka zvolila sociolingvistický přístup, který hledá korelace mezi jazykovými jevy a sociálními proměnnými. Jazyková variantnost (zde užití konkrétního znaku pro určitý pojem) je vysvětlena jako sociálně podmíněná (zde regionální příslušností). Aby však byla tato hypotéza přijata, je potřeba zvážit i její alternativy. Studentka ve svém výzkumu získala také informace o věku a pohlaví respondentů. U některých denotátů je zmínka o tom, že určité varianty znaků používají senioři nebo se řadí ke starším znakům. Nabízí se tedy otázka, nakolik je variantnost ovlivněna věkem či pohlavím. Při obhajobě by proto studentka měla ukázat, jak by vypadala její data, pokud by byla roztříděna podle věku a pohlaví. Nevysvětlují tyto dvě sociální proměnné lépe zjištěnou variantnost nebo nenabízejí nějaké zajímavé zobecnění?
Práci předběžně hodnotím stupněm C; toto hodnocení může být po přesvědčivé obhajobě zlepšeno.

Celkový návrh hodnocení:

dobře (C)

V Brně dne 19. srpna 2024.

……
PhDr. Aleš Bičan, Ph.D.